

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ท่ามกลางกระแสสังคมที่มีการผันแปรเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เราได้พบเห็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นตามมามากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติด ปัญหาการทุจริตในวงราชการหรือปัญหาความยากจน เป็นต้น(มงคล บุตรยา.2549:36) การแก้ไขปัญหาความยากจนในประเทศไทย มีหน่วยงานที่ให้ความสำคัญและถือเป็นภารกิจ ของหน่วยงานรัฐบาล ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์แก้ไข ปัญหาความยากจนที่เห็นเป็นรูปธรรม ในเรื่องของการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราช คำริของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และแผนนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งแนวทางและวิธี ปฏิบัติสู่ทุกกลุ่มชนในประเทศไทย โดยเฉพาะกลุ่มชุมชนที่เป็นรากหญ้า แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 9 (พ.ศ.2540-2549) ได้วางยุทธศาสตร์เพื่อต่อสู้และแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการเพิ่มศักยภาพ และโอกาสของคนจน โดยเน้นพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจชุมชน การสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชน การเพิ่มศักยภาพและบทบาทชุมชน ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในท้องถิ่นของตน นอกจากยุทธศาสตร์ดังกล่าวมาแล้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศได้กำหนดปรัชญาและวิสัยทัศน์ เพื่อพัฒนาศักยภาพท้องถิ่น โดยนำความรู้ใหม่ตลอดจนเทคโนโลยี นำไปผสมผสานและพัฒนาทักษะ ภูมิปัญญา ความรู้ของชุมชนให้มีประสิทธิภาพเชิงพัฒนา เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างรายได้ โดยการร่วมกันระหว่างชุมชนและนักวิจัย หรือเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) ทั้งนี้เพื่อส่งเสริม กระบวนการพัฒนา และแก้ไขปัญหาคความยากจน

สภาพโดยทั่วไปของชุมชนตำบลลูกคู่ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุทัยธานี เป็นพื้นที่ราบสลับ ที่ดอน ภูมิประเทศค่อนข้างแห้งแล้ง ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือทำนาโดยได้ข้าว ปีละ 1 ครั้ง เนื่องจากสภาพของดินและภูมิอากาศแห้งแล้ง หลังจากการเก็บเกี่ยวพืชผลทางการเกษตร และจำหน่ายเสร็จสิ้นแล้ว ชาวบ้านในชุมชนจะเกิดการว่างงานและขาดรายได้ ทำให้เกิดปัญหาความ ยากจน ชาวบ้านชุมชนตำบลลูกคู่จะเกิดการว่างงานทำให้ขาดรายได้ ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหา ความยากจน เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนตำบลลูกคู่ส่วนใหญ่มีหนี้สินเป็นจำนวนมาก เมื่อทำนา ได้ผลผลิตแล้วนำไปขายได้เงินมา ต้องนำไปใช้หนี้ ไม่มีเงินพอที่จะใช้จ่ายหรือเหลือเก็บพอที่จะทำ นานปีต่อไป จึงต้องไปกู้เงินจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ

ในชุมชนตำบลลูกคู่ มีวัดอุทัยและกลุ่มคนที่มีทักษะพอที่จะรวมกลุ่ม สามารถที่จะ สร้างอาชีพและสร้างรายได้ โดยการนำวัดอุทัยที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาทำการผ่านกระบวนการใช้ทักษะ

ฝีมือของคนในชุมชน ในช่วงระยะเวลาหลังจากการเก็บเกี่ยวหรือช่วงว่างงานจากงานอาชีพหลัก มาสร้างรายได้ให้กับชุมชนตำบลตุ๊กคู โดยใช้วัสดุและทักษะภายในชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยพื้นที่ของชุมชนตำบลตุ๊กคู มีวัตถุดิบเช่น ไม้ไผ่ ที่ชาวบ้านปลูกไว้ตั้งแต่บรรพบุรุษรุ่นปู่ย่า ตายายและปลูกในปัจจุบัน ซึ่งจะพบได้ตามบริเวณใกล้แหล่งน้ำ ตามคันนา ริมถนนจำนวนมากซึ่งสามารถนำมาใช้แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องจับสัตว์น้ำ เครื่องใช้ในงานกสิกรรม ของใช้ต่าง ๆ และของที่ระลึก เป็นต้น , ผักตบชวาซึ่งเป็นพืชที่ขึ้นอยู่ในน้ำโดยเฉพาะตามสระน้ำในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร เพราะชาวบ้านประกอบอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ หลังการเก็บเกี่ยวและจำหน่ายจะเหลือฟางข้าว ตอข้าว และ แกลบ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าเศษวัสดุจากพืชสามารถนำมาผสมสูตรตามที่กำหนด สามารถนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ได้

ผู้วิจัยเห็นว่าในชุมชนตำบลตุ๊กคู มีวัตถุดิบคือไม้ไผ่เป็นจำนวนมาก ซึ่งยังไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่นั้น สามารถนำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ โดยอาศัยความร่วมมือของผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และคนในชุมชน เพื่อเป็นอาชีพเสริม ทำให้มีรายได้ มีเกียรติยศ มีชื่อเสียง มีความมั่นคง และความพึงพอใจในตนเอง(ชานาญ ประทุมสินธ์. 2548:2) ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้และสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้ในที่สุด ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนมีความสุข และประเทศชาติของเราจะได้พัฒนาขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพทรัพยากร วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นชุมชนตำบลตุ๊กคู อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อสร้างทางเลือก โดยการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างอาชีพใหม่ที่มีรากฐาน จากวัฒนธรรมเดิม
3. เพื่อดำเนินการสร้างอาชีพเสริมที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนอย่างครบวงจร เพื่อแก้ไข ปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการหลายขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ตามลำดับขั้นตอนของวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทชุมชนในด้านต่าง ๆ ของชุมชนตำบลลูกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

1.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนตำบลลูกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บริบทชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา สภาพภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ การคมนาคมขนส่ง การสื่อสาร สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วิถีชีวิต (Way of life) วิธีคิด (Way of Thinking)

1.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้เวลาตั้งแต่ เดือนตุลาคม 2551 ถึงเดือนมกราคม 2552 รวม 4 เดือน

1.4 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บริบทชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา สภาพภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ การคมนาคมขนส่ง / การสื่อสาร สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วิถีชีวิต (Way of life) วิธีคิด (Way of Thinking)

ระยะที่ 2 จัดเวทีชาวบ้าน มีการระดมความคิดเห็น ทำประชาวิจารณ์ ช่วยกันสรุปความเป็นไปได้ในการนำวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ทำเป็นผลิตภัณฑ์

2.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนตำบลลูกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ OTOP ในประเทศไทย ผลิตภัณฑ์ที่มีขายอยู่ทั่วไป (เน้นวัสดุในท้องถิ่น)

2.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้ระยะเวลาตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ 2552 ถึงเดือนมีนาคม 2552 รวม 2 เดือน

2.4 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์

ระยะที่ 3 ดำเนินการทดลองทำผลิตภัณฑ์ ที่ชุมชนตำบลลูกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

3.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในชุมชนตำบลลูกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่สำเร็จแล้ว วิธีการทำผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้อง

3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้ระยะเวลาตั้งแต่ เดือนเมษายน 2552 ถึงเดือนกรกฎาคม 2552 รวม 4 เดือน

3.4 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ที่ทำสำเร็จแล้ว วิธีการทำผลิตภัณฑ์

ระยะที่ 4 การประเมินผลการสร้างอาชีพเสริมจากวัสดุท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชนในท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลลูกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

4.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนตำบลลูกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผลการดำเนินงานการสร้างอาชีพเสริมจากวัสดุท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลลูกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

4.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ใช้ระยะเวลาตั้งแต่ เดือนสิงหาคม 2552 ถึงเดือนกันยายน 2552 รวม 2 เดือน

4.4 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผลการดำเนินงานการสร้างอาชีพเสริมจากวัสดุท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลลูกคู่ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี

นิยามศัพท์เฉพาะ

การสร้างอาชีพเสริมจากวัสดุท้องถิ่น หมายถึง การนำเอาวัสดุที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในท้องถิ่นคือไม้ไผ่ มาใช้สร้างเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ชุมชนในท้องถิ่นมีอาชีพเสริมโดยใช้เวลาว่างหลังจากการทำอาชีพหลัก ซึ่งสามารถหารายได้พิเศษให้กับครอบครัว ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น หมายถึง แบบแผนการดำรงชีวิตที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกันของคนในชุมชน ต. ตลุกคู่ อ.ทัพทัน จ. อุทัยธานี

การแก้ไขปัญหาความยากจน หมายถึง การทำให้คนในชุมชนมีรายได้ มีความมั่นคง และมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถสร้างอาชีพเสริมให้กับชุมชนที่ทำการวิจัย และชุมชนอื่นที่มีความสนใจโครงการนี้

2. สามารถนำความรู้จากการทำวิจัยครั้งนี้ไปเป็นองค์ความรู้ในการวิจัยในครั้งต่อไป

3. สามารถบริการความรู้ให้แก่ภาคธุรกิจที่มีความสนใจ

4. สามารถนำผล ตักถ้ำไปจำหน่ายได้

5. สามารถผลิตเป็นอุตสาหกรรมภายในครอบครัว อุตสาหกรรมขนาดกลาง จนถึงอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

6. สามารถนำความรู้จากการวิจัยเรื่องนี้ไปเผยแพร่แก่ผู้ที่มีความสนใจทั้งในประเทศและต่างประเทศได้